

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

זימון יונים מערב יום טוב

(י' א') **משנה:** בית שמאי אומרים: לא יטול, אלא אם כן נענע מבעוד יום. ובית הלל אומרים: עומד ואומר (מבעוד יום) זה וזה אני נוטל (ואין צריך לנענע).

(ומקשה) ובית הלל, למה ליה למימר זה וזה אני נוטל? לימא מכאן אני נוטל למחר!

(י' ב') (ומסיק, היינו טעמא דאסור לברור אותם ביום טוב) דזימנין דמשתכחי שמנים כחושים, וכחושים שמנים,¹ וקמטלטל מידי דלא חזי ליה (כל אותן שטלטל יותר על צרכו, מוקצים היו). אי נמי זימנין דמשתכחי כולהו כחושים, ושביק להו, ואתי לאמנועי משמחת יו"ט.²

משנה: זימן שחורים (ולא היו שם עוד גוזלות, ולמחר) ומצא לְבָנִים, לְבָנִים ומצא שחורים, שניים ומצא שלושה, אסורים (כי אחד ודאי מוקצה, והשאר אסורים מספק³). שלושה ומצא שניים, מותרים (שהאחד הלך. ולא חוששים שהשניים גם הלכו, ובאו אחרים). בתוך הקן, ומצא לפני הקן (ובתוך הקן לא מצא כלום), אסורין. ואם אין שם אלא הם, הרי אלו מותרים.

(שנינו: זימן שחורים ומצא לְבָנִים, אסורים. ומקשה) פשיטא! אמר רבה: הכא במאי עסקינן כגון שזימן שחורים ולְבָנִים (בקינים נפרדים), והשכים (ביום טוב) ומצא שחורים במקום לְבָנִים, ולְבָנִים במקום שחורים. מהו דתימא הני אינהו נינהו, ואתהפוכי אתהפוך, קמ"ל הנך אזדו לעלמא, והני אחריני נינהו.

שניים ומצא שלושה, אסורין. (ומפרש) מה נפשך, אי אחריני נינהו, הא אחריני נינהו. ואי לא אחריני נינהו, הא איכא חד דמערב בהו.

שלושה ומצא שניים מותרין. מאי טעמא? הני אינהו נינהו, וחד מנייהו אזל לעלמא.

לימא מתניתין רבי היא ולא רבנן, **דתניא:** הניח מנה (ממעות מעשר שני) ומצא מאתים, חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה, דברי רבי⁴ וחכמים אומרים: הכל חולין.⁵ הניח מאתים ומצא מנה, מנה מונח ומנה מוטל (ונשאר הך מנה ממעשר), דברי רבי. וחכמים אומרים: הכל חולין.⁶

¹ אותם הנראים שמנים למראה עיניו, נמצאים כחושין במשמושן, והכחושים נמצאים שמנים. רש"י.

² וכל זה על ידי שלא בירר אתמול דבריו, לפיכך סמך על שקר, לומר אי אפשר שלא יהו שנים או שלשה טובים, ולמחר נמצאו כולם רעים, אבל כשאתה מזקיקו לברר, שוב אינו סומך אלא על אלו, בין היו שמנים או כחושין, ולדעת כן זימנן, ובא ונוטלן ולא ממנע. רש"י.

³ וכתבו תוספות (ד"ה איכא) ור"ן (ה א ברי"ף, ד"ה מתני' זימן) וליכא למישרינהו משום דחד בתרי בטיל, דבעלי חיים חשיבי ולא בטלי. ועוד, דכל דבר שיש לו מתירין, אפילו באלף לא בטיל (ביצה ג' ב'). וכתב המשנ"ב (תצ"ב, ס"ק לו) בשם אחרונים, שאם נאכל אחד מהם, או נפל לים, שכבר אינו בעולם, מותרים השאר, דאמרינן איסורא נפל או נאכל, וע"פ האופנים המבוארים ביו"ד (ק"ז-ח, ועיי"ש בהג"ה).

⁴ האחד חולין, ואינו יודע איזהו. ונוטל היפה שבהן ואומר: אם זו היא של מעשר, הרי יפה. ואם חולין היא, תהא חברתה מחוללת עליה.

⁵ הואיל ולא מצא כמו שהניח, תולין להקל ולומר נטל את הראשון והניחו במקום אחר, והניח שוב את אלו ושכח, שאין אדם מניח מעות חולין ומעות מעשר ביחד. רש"י.

⁶ הואיל ולא העלהו לירושלים, לא הפרידן זה מזה, ושניהם נטלן והניחם במקום אחר, וזה חולין הוא, שהניח הלום אחרי כן, ושכח. רש"י.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

אפילו תימא רבנן, הא אתמר עלה, רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרווייהו: שאני גוזלות הואיל ועשוין לדדות.⁷ ולמה לי לשנויי עלה שאני גוזלות הואיל ועשוין לדדות? והא אתמר עלה דההיא דרבי יוחנן ורבי אלעזר, חד אמר: בשני כיסין מחלוקת, אבל בכיס אחד, דברי הכל חולין. וחד אמר: בכיס אחד מחלוקת, אבל בשני כיסין, דברי הכל מונח ומנה מוטל.

בשלמא למאן דאמר בשני כיסין מחלוקת (דהיינו כדומיא דמתניתין, דהווי שני גוזלות), היינו דאיצטריך לשנויי הכא שאני גוזלות הואיל ועשוין לדדות. אלא למאן דאמר בכיס אחד מחלוקת, אבל בשני כיסין דברי הכל מנה מונח ומנה מוטל, השתא למה לי לשנויי עלה? הא אמרת בשני כיסין לא פליגי!

אמר רב אשי: הכא בגוזלות מקושרים וכיסים מקושרים עסקינן. גוזלות, מנתחי אהדדי. כיסין לא מנתחי אהדדי. ורבי אמר לך: כיסין נמי, זמנין דמתעכל קטרייהו.

(י"א א') (שנינו במשנה: זימן בתוך הקן ומצא לפני הקן, אסורים) ואם אין שם (סביבות הקן) אלא הן, הרי אלו מותרין. (ומברר) היכי דמי? אילימא במפורחין, איכא למימר הנך אזלו לעלמא, והני אחריני נינהו (ואסורים גם כשאין סביבות הקן אחרים)!

אלא במדדין, אי דאיכא קן בתוך חמשים אמה, אדדויי אדדו (גוזלות מהקן ההוא, ואחרים הם)! ואי דליכא קן בתוך חמשים אמה, פשיטא דמותרין, דאמר מר עוקבא בר חמא: כל המדדה, אין מדדה יותר מחמשים אמה!

(ומסיק) לעולם דאיכא קן בתוך חמשים אמה, וכגון דקיימא (הקן) בקרן זוית. מהו דתימא אדדויי אדדו, קמ"ל כל היכא דמדדה והדר חזי לקיניה, מדדה. ואי לא, לא מדדה.⁸

שיטות הראשונים

איזה יונים מותרים בזימון: הקשו הראשונים, דמשמע הכא דיוני שובך אינם אסורין אלא בלא זימון. ולקמן (אין צדין, כ"ד א') תניא, הצד יוני שובך ויוני עלייה וצפרים שקננו בטפחים בבירות חייב! ותרצו **רוב הראשונים**, דהתם מיירי בגדולים (שצריכים צידה ולא סגי בזימון), והכא בקטנים. ודעת **בעל העיטור** שבין גדולים בין קטנים מותרים. וכן **הרמב"ם** לא חילק בין גדולים לקטנים.⁹ והשו"ע פסק **כרוב הראשונים**.¹⁰

⁷ להכי איכא למימר האחד הלך וחבריו נשארו, הואיל ועשוין, רגילים הן, להיות מדדין אחד אחד, ויוצאין ונכנסין. אבל מנה לא הלך מאליו אלא אם כן נטלו. וכשנטל, נטל שניהם. רש"י.

⁸ כל הדיון ומסקנת הגמרא הושמט ברי"ף. ונפסק ברמב"ם (הל' שביתת יום טוב ב,ו) ושו"ע (או"ח תצז,ד).

⁹ וכן כתב המגיד משנה שסובר הרמב"ם כבעל העיטור. והמפרשים התקשו בדבריהם, איך יתרצו דברי הברייתא, דהצד יוני שובך, חייב! ראה פרי חדש (או"ח תצז,ט). וב'שער המלך' (הל' שבת, יכד) תירץ בפשיטות, דהא דהצד יוני שובך חייב, היינו דוקא כשהן חוץ לכלובן. אמנם כשהן בכלובן, אף על גב דעבידי לרבויהי, מכל מקום אין צריכין צידה מעליא ונוח לתופסן על נקלה, ואין איסורו אלא מדרבנן, והילכך משום שמחת יום טוב התירו.

¹⁰ או"ח תצז,ט. מקורות: רמב"ם (הל' שביתת יום טוב ב,ה). תוספות (ט' א', ד"ה אין). רא"ש (ס' טו, בשם הר"ר יוסף). רשב"א (ח' י' ב', ד"ה זימן שחורים; עבוה"ק הג, עמ' קפד). רבינו ירוחם (תולדות אדם וחווה נתיב ד חלק ד בשם הרב יוסף הלוי). ר"ן (ה א ברי"ף, ד"ה ובית הלל). רבינו אפרים (הו"ד בבעל העיטור, ובשבלי הלקט, הל' יו"ט, סדר עצרת, ס' רמח). מרדכי (ס' תרנה). מאירי (ח' י' א', על המשנה).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הזמנת כל הקן כשאנו צריך אלא לחלק ממנו: לבית הלל, עומד ואומר 'זה וזה אני נוטל'. וכתב הרשב"א דמסתברא דכל שכן במכין את כולן ואומר: 'כולן יהיו מוכנים לי למה שאני צריך מהם', שפיר דמי, דהוה ליה כאוויזין ותרנגולין. ובשם תוספות כתב, שאם זימן כל יוני השוכר לזוג אחד שהוא צריך, אין הכנה זו חשובה הכנה, ולא יטול אפילו אחד מהן.⁴¹ וכן פסק השו"ע.⁴² וכתב הרשב"א דמכל מקום אם זימן את כולם, אם יצטרך את כולם יקח ואם יצטרך לזוג אחד מהם לבד יקח, הרשות בידו. וכן כתב רבינו ירוחם. וכן פסק הרמ"א.⁴³

הניח מנה מעשר שני ומצא מאתים: פסק הרמב"ם כחכמים שהכל חולין, וכמאן דאמר בשני כיסים מחלוקת. אבל בכיס אחד, דברי הכל חולין. ומדברי תוספות, מהר"ם חלאווה, והטור, נראה שסוברים כמאן דאמר בכיס אחד מחלוקת. אבל בשני כיסים, דברי הכל מנה מונח מנה מוטל (כשאינם קשורים).⁴⁴

זימן שלושה ומצא שניים, מותרים: מסקינן בסוגיא אליבא דמאן דאמר בכיס אחד מחלוקת, אבל בשני כיסים אף רבנן מודים דמנה מונח מנה מוטל, דאפילו אם הניח שלושה מקושרים, ומצא שניים בלבד, שרי, הואיל ומנתחי אהדדי. וכן דעת תוספות ומהר"ם חלאווה. והרמב"ם השמיט פרט זה.⁴⁵ וכן השו"ע סתם שמותרים. והרמ"א כתב, ואפילו היו מקושרים ביחד.⁴⁶

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות יום טוב, סימן תצז)

- ט. יוני שוכר יוני עליה וצפרים שקננו בטפיחים, (פי' פלי חרס הפנייים בפתלים לקנו בהם העופות). אסור לצודן; לפיכך אין זמון מועיל להם. והני מלי בגדולים, אכל בקטנים שאינם מפריחים מתר לצודן, אכל זמון צריכים.
- י. כיצד הוא הזמון, אומר: זה וזה אני נוטל למחר, ואין צריך לנענעם. אכל באומר: מכאן אני נוטל למחר, לא סגי.
- יא. אם זמן כל השוכר, ואינו צריך אלא לזוג, אינו מועיל. הגה: ואם הוא אפשר שיצטרך כל השוכר, יכול להזמין כל השוכר ולמחר נוטל מה שצריך (רבינו ירוחם והגהות אשר"י פ"ק דביצה).
- יב. זמן שנים ומצא שלשה, או זמן שחרים ולבנים בקנים המבדלים במחצה ומצא שחרים במקום לבנים ולבנים

⁴¹ גם המאירי (חי' י' א', ד"ה וקא בעי) כתב שבכל מוקצה מהני הכנה, אף שאין צריך לו (כעין סברת רשב"א). וכתב שכן מדויק מדברי רש"י (י' א', ד"ה רבא אמר). ובשם הרב הגדול כתב שאין הכנה אלא במה שצריך. וכתב שנראה טעם לדבריו, דהכא שאני, דאפילו אתו אורחים, אין אדם עשוי להחריב שובכו, ולעולם לחורבן שובכו לא חיילא הכנה. אבל הראב"ד כלל דבריו לומר שכל מוקצה שאין צריך לו, לא מהני ביה הכנה. ובה אין הדברים נראין.

⁴² או"ח תצז,א. וכתב המשנ"ב (ס"ק לג), דהוא הדין לזימן זוג ואין צריך אלא לאחד מהם, שאינו מועיל. וביאר המשנ"ב (ס"ק לד) בשם הגר"א, שכיון שלא צריך את כולם, מן הסתם דעתו על השמנים, ויבוא לברור מחר ויטלטל מוקצה.

⁴³ או"ח תצז,א. וכתב המשנ"ב (ס"ק לה) ומותר לו אפילו לטלטל ולהניח, שכולם מזומנים הם. מקורות: רשב"א (חי' י' א', ד"ה דילמא). רבינו ירוחם (נתיב ד, ח"ד). תוספות (הו"ד בראשונים).

⁴⁴ מקורות: רמב"ם (הל' מעשר שני ו,ג). תוספות ומהר"ם חלאווה (פסחים י' א', ד"ה הניח).

⁴⁵ ובב"י העיר כן, שלא נזכר בפוסקים. וכתב, דאפשר משום דלא אמר רב אשי הכי, אלא אליבא דמאן דאמר דכי פליגי רבי ורבנן, בכיס אחד, אבל בשני כיסים דברי הכל מנה מונח מנה מוטל. דאילו למאן דאמר בשני כיסים מחלוקת אבל בכיס אחד דברי הכל חולין, לא צריכין לאוקמי במקושרים, כדמשמע בגמרא. והפוסקים סוברים דהלכה כמאן דאמר בשני כיסים מחלוקת וכו' וכן פסק הרמב"ם. ואפשר דסברי דכיון דמקושרין היו, אמרינן כולהו ניטלו והנך אחריני נינהו.

⁴⁶ או"ח תצז,ג. והמשנ"ב (ס"ק מא) העיר שהט"ז חולק אדין זה של הרמ"א, ולדבריו כל שלא מצא כפי שהניח, אמרינן הני שהזמין אזלו לעלמא והנהו אחריני נינהו. אבל כמה אחרונים מסכימים לדברי הג"ה בכל גווני. מקורות: רמב"ם (הל' מעשר שני ו,ג). תוספות ומהר"ם חלאווה (פסחים י' א', ד"ה הניח). וראה "נתיבי הלכה" פסחים, י' א', בסוגיא של הניח עשר ומצא תשע.

נתיבי הלכה - הדף היומי
השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

במקום שחורים, אסורין, אלא אם כן מפירן.

יג. זמן שלשה ומצא שנים, מתרים. (ואפלו היו מקשרים ביחד, מנתחי מהדדי) (בית יוסף).

יד. זמן בתוך הקן ומצא לפני הקן, אסורים. ואם אין סביבותיהם קן אחר, הרי אלו מתרים. והני מלי במדדין, אכל אם הם מפריחין, אסורים; ואפלו יש קן אחר בתוך נ' אמה, אם הוא בקרן זוית שאינו יכול לראותו מקן זה, כיון שאינם מפריחין אלא מדדין, משום דכל היכא דמדדה ולא הדר חזי לקנה לא מדדה. ואם הזמין תוך הקן ומצא על פתח הקן, מתרים (אור זרוע).